

בס"ד. שיחת אור ליום ה' פ' ויגש, ה' טבת* ה'תשנ"ב.

— אחרי תפלת ערבית —

— תרגום מאידית —

בפשוטות⁵], פועל ("גוררת") שיקימו (עוד מצוות, ובפרט ובעיקר) מצות פדיון שבויים, ובענין זה (דפדיון ספרים) עצמו:

בימים אלו ישנה "קבוצה" של ספרים, ביחד עם כתבייד המצורפים לספרים אלו, שממתינים לפדיון שבויים שלהם, שיוחזרו אל בעליהם האמיתי, הוא נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, לשוב לד' אמותיו, שהן יחד עם הד' אמות דבית הכנסת ובית המדרש ובית מעשים טובים (וגמילות חסדים בפרט) — "בית רבינו שבבבל"⁶.

וכיון ש"מצוה גוררת מצוה" — מובן עד"ז בנדר"ד, (שקיום מצות) פדיון שבויים בה' טבת — פועל⁷ גם

א. יום זה, ה' טבת, קשור עם השחרור וה"פדיון שבויים" של ספרי וכתבי רבותינו נשיאינו בספריית אגודת חסידי חב"ד ליובאוויטש, שבנשיאותו ובהנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

ו"הימים האלה נזכרים ונעשים גו"ל¹ — שכאשר מגיע יום זה מדי שנה בשנה, הרי "נזכרים" ועי"ז "נעשים" הענינים שנפעלו בפעם הראשונה².

ועל פי דברי המשנה³ "מצוה גוררת מצוה" (שקיום המצוה מביא את האדם (המקיים את המצוה) לקיים מצוה נוספת, ובפרט ובעיקר — לקיים מצוה זו עצמה) — אשר זהו כלל בנוגע לכל מצוה, עאכו"כ בנוגע לה"מצוה רבה"⁴ דפדיון שבויים — מובן אפוא, שהמצוה והענין דפדיון שבויים שנפעל ביום ה' טבת [שזהו מעין ובדוגמת הענין דפדיון שבויים

5) דמובן, שגודל הענין שבמצות פדיון שבויים (שפודים ישראל השבוי ביד אוה"ע) הוא ג"כ בנוגע לכל ספר וספר בתורה — תורתו של הקב"ה — הנמצא בשבי' תחת ידי זרים. ובפרט שהתורה (כולל כל ספר בתורה) היא "חיינו ואורך ימינו" (נוסח ברכת "אהבת עולם" דתפלת ערבית — ע"פ נצבים ל, כ)*.

6) מגילה כט, א. וראה בארוכה קונטרס בענין מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל (התוועדויות תשנ"ב ח"א ע' 416 ואילך).

7) ויש בזה גם הסיוע מהקב"ה — כמהשך לשון המשנה שם "שכר מצוה מצוה", שמן השמים

(* היום בו "ידין נצח" באופן גלוי לעיני כל העמים (בבית המשפט הפדרלי) בנוגע לספרי וכתבי רבותינו נשיאינו שבספריית ליובאוויטש.

1) לשון הכתוב — אסתר ט, כח.
2) ראה רמ"ז בס' תיקון שובבי"ם, הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט. ולהעיר ממשנה ספ"ג דגיטין. שו"ת הר"י אירגס (בסו"ס מבוא פתחים) ס"ה בארוכה.

3) אבות פ"ד מ"ב.

4) ב"ב ח, ריש ע"ב. רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ח ה"י. וראה גם טושו"ע יו"ד ר"ס רנב.

(* ולהעיר ממאזוז"ל (ברכות נז, א. וש"נ) "אל תקרי מורשה אלא מאורשה", ולכן "עובד כוכבים שעוסק בתורה חייב מיתה" (סנהדרין נט, א).

— פועלת (ע"ד "מצוה גוררת מצוה") גם את אמיתיות ושלמות הפדיון שבויים ע"י הקב"ה — הפדיון דכל בניי (וכל עניני תורה וכל הענינים כולם) מהגלות אל הגאולה האמיתית והשלימה.

ויש להוסיף, שגם ענין זה (השייכות דפדיון שבויים להגאולה) מודגש במיוחד בנוגע לפדיון שבויים של ספרים — כידוע¹⁰, שענין הגאולה תלוי בהפדיון (הבירור וזיכון והעלאה) דכל ניצוצי קדושה שנמצאים עכשיו "בשבי" בהעלם והסתר של העולם; וכיון שכל הענינים מתחילים ונמשכים מהתורה¹¹ — מובן אפוא, שהכח לזה בא מענין דוגמתו בתורה — הפדיון דעניני תורה המצויים בשבי'.

ג. נקודה נוספת בהשייכות של ב' ענינים אלו:

הפדיון שבויים ונצחון הספרים האמיתי הוא, כמובן ופשוט, דוקא כאשר עי"ז ניתוסף עוד יותר בלימוד ספרים של תורה¹² [כולל בעיקר — בהלימוד בספרים אלון]. מזה מובן, שיום ה' טבת צריך להביא עמו חיזוק

את (קיום מצות) פדיון ושיבת הספרים וכתבי-יד האמורים.

ויש להוסיף, שהענין האמור [ד"מצוה גוררת מצוה" — ממצוה אחת דפדיון שבויים למצוה שני' דפדיון שבויים] מודגש יותר כשמדובר אודות פדיון שבויים של ספרים:

ספרי תורה הם ענין של חכמה⁸ [ובזה גופא — חכמה קדושה, חכמת התורה]. מובן מכך, שכל ספר בתורה נוגע גם לכל שאר הספרים, כי על-ידי הלימוד והידיעה בספר זה נעשה הוספה בהבנה והשגה דשאר הספרים.

וכמו"כ בנוגע לעניננו: היות שהשלימות דלימוד הספרים שלפנ"ז (שפדיונם נפעל בה' טבת) תלוי בלימוד הספרים הנמצאים לע"ע בשבי', נמצא, ששלימות הפדיון דספרים אלו' (בה' טבת) — כאשר זה מביא לפדיון של הספרים האמורים (וכל שאר הספרים) אשר ממתנים עדיין לפדיונם.

[ובפרט ששתיהם חלק מספרי' אחת — ספריית אגו"ח חב"ד שבנשיאותו דכ"ק מו"ח אדמו"ר, נשיא דורנו].

ב. ועוד וגי' עיקר (ואדרבא — הוא העיקר):

המצוה דפדיון שבויים (בה' טבת)

מסייעין ומזמינים ביד מי שעשה מצוה אחת שיעשה אחרת (ראה רע"ב, מדרש שמואל, ועוד), כולל ובעיקר — שיעשה מצוה זו עצמה.

(8) כמ"ש (ואתחנן ד, 1) "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים".

(9) שעיקר מטרת ותכלית פדיונם הוא הלימוד בהם, כדלקמן ס"ג.

(10) תו"א וישב כז, ד. ובכ"מ.

(11) ראה בי"ד בתחלתו. זח"ב קסא, ריש ע"ב.

(12) ראה בארוכה שיחת ש"פ ויגש, ה' טבת תשמ"ח (התועדויות תשמ"ח ח"ב ע' 165 ואילך). ושם, שאף שהעיקר והכלל הוא ספר תורה, מ"מ כדי שיהי' הלימוד בפועל ('ולמדה גו') שימה בפיהם" (וילך, לא, יט) צריך ללמוד בריבוי ספרים המבארים ומפרשים בפרטיות את כל הענינים שבס"ת. וכאפס"ד ("ראש הלי' קטנות ריש הלי' ס"ת. שו"ע יו"ד סע"ר ס"ב) שמצות כתיבת ס"ת האידנא היא בכתיבת ספרים. וראה גם שיחת ה' טבת תשמ"ט (התועדויות תשמ"ט ח"ב ע' 98 ואילך).

בלימוד הספרים¹⁹, כולל ומתחיל מלימוד המשניות — שזה פועל שמפדיון הספרים באים תיכף לפדיון הגאולה, כנ"ל. וע"י עצם ההחלטות בזה — הנה כיון שהקב"ה רואה שהחלטות אמיתיות הן ובודאי יקיימו אותן, הרי ההחלטות עצמן פועלות²⁰ ממש כאילו למדו את המשניות²¹.

ד. ויש להוסיף ולקשר כל הנ"ל — ע"ד הרמז — לפרשת השבוע, פ' ויגש:

איתא בזהר²², ש"ויגש אליו יהודה" הוא הענין דסמיכת²³ גאולה לתפלה (שמברכת "גאל ישראל" עוברים תיכף — בלי שום הפסק — לתפלת העמידה, מתחיל עם הפסוק²⁴ "אדני שפתי תפתח גו", ש"כתפלה²⁵ אריכתא דמיא"²⁶).

שנפרו משבי' — כי, טעם הדבר שבזכות המשניות הגליות מתכנסות הוא לפי שעל ידה נפעל ביורד הניצוצות שבעולם (ראה תו"א שם. ובארוכה — תו"ח שם). ונת"ל (סעיף ב) שע"י פדיון ספרים בתורה ניתוסף בהכח לפדיון ניצוצות שבעולם.

(19) ראה התועודיות תשמ"ח שם ע' 168 ואילך.

(20) ראה תענית ח, ב. שו"ע אר"ח סתקע"א ס"ג.

(21) ובפרט שההחלטות מתקבלות במקום קדוש, וב"בית המשולש" — בית תפלה, בית תורה ובית מעשים טובים (כמדובר כמ"פ).

(22) ח"א ריש פרשתנו (רה, ב). וראה סה"מ מלוקט ח"ה ע' קכת. וש"נ.

(23) ברכות ד, ב. שם ט, ב. רמב"ם הל' תפלה פ"ז הי"ז. טושו"ע אר"ח סי' סו ס"ח. שו"ע אדה"ז שם ס"ט. טושו"ע ודאדה"ז שם ר"ס קיא.

(24) תהלים נא, יז.

(25) ברכות שבהערה 23.

(26) ועד"ז ברכת השכיבו בתפלת ערבית — ש"כגאולה אריכתא דמיא" (שם).

והוספה בלימוד ספרים של תורה, מתחיל מה"ספר"¹³ הראשון בתורה שבע"פ — ספר המשניות.

ועפ"ז מובן יותר איך פדיון הספרים מביא לידי הפדיון הכללי דהגאולה — כמפורש בפסוק¹⁴ "ציון במשפט תפדה גו", ז.א. שעל-ידי לימוד התורה [שבזה מתבטא כנ"ל אמיתיות הנצחון ופדיון הספרים] — נעשה הפדיון ד"ציון". ובפרט ע"י לימוד הספרים¹⁵, מתחיל מספר המשניות¹⁶ — כמאמר חז"ל¹⁷ — "אין כל הגליות הללו מתכנסות אלא בזכות המשניות".

וה"ציון במשפט תפדה" מודגש עוד יותר — ע"י הלימוד בספרים שכבר נפרדו¹⁸.

ולהוסיף, שמזה מובן גם בהנוגע לפועל — שהמאורע דה' טבת צריך להביא לכל לראש חיזוק והוספה

(13) ובלשון הרמב"ם (בהקדמתו לספר היד) — "מימות משה רבינו ועד רבינו הקדוש לא חיברו חיבור שמלמדין אותו ברבים בתורה שבעל פה .. והוא קיבץ כל השמועות וכל הדינים .. וחיבר מהכל ספר המשנה".

(14) ישע"א, א, כז.

(15) ראה הל' ת"ת לאדה"ז רפ"ב (וש"נ), ש"בזמן הזה גם הלכות פסוקות של פסקי הגאונים הפוסקים כמו הטור והש"ע והגהותיו בכלל משנה יתשבו". ועפ"ז אולי י"ל שכן הוא גם ביחס לנדר"ד. ועצ"ע.

(16) ולהעיר ש"מצוה גוררת מצוה" הוא מאמר המשנה.

(17) ויק"ר פ"ז, ג. וראה תו"א שמות מט, ג. תו"ח שם יח, א"ב. לקו"ת דברים א, סע"ב ואילך. ובכ"מ. וראה "תשובות וביאורים" ס"ד ס"ה (ע' 19 ואילך).

(18) ויש לומר, שגם כינוס הגליות שנעשה "בזכות המשניות" הוא בהדגשה יתירה ע"י לימוד במשניות ועד"ז בספרי פס"ד (ראה הערה 15)

יקבל את תפלות בני ישראל, ותיכף ומיד³² יפדה כל הספרים, ויפדה את כל בני³³ בגאולה האמיתית והשלימה; ו"בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"³³ הולכים ביחד עם כל הספרים — הן הספרים שכבר הוחזרו, והן הספרים (וכת"י) שישבו תיכף ומיד ממש — לארצנו הקדושה.

ה. על פי מ"ש (בהמשך ל"ציון במשפט תפדה", כנ"ל ס"ג) "ושבי' בצדקה"¹⁴, ז.א. שצדקה פועלת את הענין דפדיון שבויים (וכמאחז"ל³⁴ "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה") — נעשה כעת כאו"א מכם שליח לצדקה. יתנו שתי שטרות: שטר אחד שבו כל אחד יכול לעשות כטוב בעיניו, ושטר נוסף לתת לצדקה.

ויה"ר שקיום מצות הצדקה תקרב ותזרו יותר את הגאולה, אשר גם בזירוז ישנם כמה שיעורים ואופנים, שיהי' זירוז ע"ד כסמיכות גאולה לתפלה — שזה בלי שום הפסק. ז.א.

עיקר²⁷ הטעם על סמיכת גאולה לתפלה הוא בכדי שתתקבל התפלה, כדאיתא בירושלמי²⁸ "כל מי שאינו תוכף לגאולה תפלה למה הוא דומה לאוהבו של מלך שבא והרתיק (ודפק²⁹) על פתחו של מלך, יצא לידע מה הוא מבקש ומצאו שהפליג, עוד הוא הפליג (גם המלך הפליג ממנו³⁰)".

מעין ועל-דרך זה הוא גם בנידון-דידן:

ה' טבת הוא יום שקשור עם ענין ה"גאולה" — הגאולה והפדיון דספרי רבותינו נשיאינו (כנ"ל סעיף א). ותיכף בסמיכות לה"גאולה" קיימת ה"תפלה" ובקשה כו' על הספרים שעדיין מחכים לפדיונם, ועוד ועיקר — התפלה על הפדיון הכללי בגאולה האמיתית והשלימה (כנ"ל ס"א ואילך).

ועי"ז שהתפלה באה בסמיכות לגאולה, ובנדו"ד — שהתפלות הנ"ל באים בסמיכות להפעולה ד"גאולה" — הפדיון שבויים שנפעל ביום זה, ה' טבת³¹ — ה"ז פועל, שהקב"ה

והוא מתקרב אליו, ובעודו קרוב אליו יש לו לתבוע צרכיו" (פרש"י שם).

(32) די"ל, שכשם שסמיכת גאולה לתפלה היא באופן שאין שום הפסק ביניהן [גם לא באמירת פסוקי תורה, שלכן אחז"ל שהפסוק אדני' שפתי תפתח גו' כתפלה אריכתא דמיא, כנ"ל בפנים (ראה הגמ"י הל' תפלה פ"ב אות ד. מרדכי לברכות ט, ב. תשו"ע ואדה"ז או"ח ר"ס קיא)], עד"ז הוא גם בנוגע למילוי הבקשות שבתפלה (שנפעל ע"י סמיכת גאולה לתפלה, ככפנים) — שהוא בסמיכות ממש להתפלה והבקשה. וראה תניא אגה"ת פ"א (ק, א): ואילו לא היינו חוזרים וחוטאים היינו נגאלין מיד כמו שאנו מברכין בא"י גואל ישראל (וראה גם לעיל שם בנוגע לבקשת הסליחה בברכת סלח לנו).

(33) בא י, ט.

(34) ב"ב י, א. וראה תניא פל"ז (מח, ב).

(27) ראה שו"ע אדה"ז שם ס"ב (מכ"י שם): "לימוד זה (ממ"ש (תהלים יט, טו) יהיו לרצון וגו' צורי וכתוב אחריו (שם כ, ב) יענן ה' ביום צרה) אינו אלא סמך בעלמא ועיקר סמיכת גאולה לתפלה הוא מדברי חכמים וכו'".

(28) ברכות פ"א ה"א. הובא בפרש"י ברכות ד, ב ד"ה זה הסומך. טור ושו"ע אדה"ז שם.

(29) פני משה לירושלמי שם. וכ"ה הלשון במקומות שבהערה הקודמת.

(30) פ"מ שם.

(31) ביחד עם השבח וההודאה להשי"ת על "גאולה" זו, מעין וע"ד ברכת "גאל ישראל" — ש"מרצהו (להקב"ה) בתשבחות וקלוסין של יצ"מ

האנשים והנשים והטף — "ארו עם ענני שמיא"³⁶ — ביחד עם ההחלטות טובות בנוגע לצדקה ומעשים טובים בכלל ובפרט — בארצנו הקדושה, ושם — בירושלים עיר הקודש, ובהר הקודש, ובבית המקדש השלישי.

ותיכף ומיד ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לכאו"א מהנוכחים שיחיו ב' שטרות של דולר, הא' — לעשות בו כטוב בעיניהם, והב' — לתתו (או חילופו) לצדקה].

שעל-ידי מעשה הצדקה ישנה תיכף ומיד (ועוד לפני המשך הדיבור בכל דברים אלו) הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו (ביחד עם אלי' הנביא זכור לטוב המבשר את הגאולה³⁵). ובמילא יתנו לצדקה (וכל המשך הענינים שלאח"ז) בארצנו הקדושה, ובירושלים עיה"ק, ובהר הקודש. — [ואם ח"ו יהי' עיכוב, יתנו זאת בזריזות כאו"א במקומו ובעירו, ובהוספה מדילי'].

ועוד והוא העיקר — ש"בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו",

36) דניאל ז', יג. סנהדרין צח, א.

35) פרש"י בחוקתי כו, מב. ועוד.